

Thomas Dijkstra: 'Zonder tussenkomst van de hond zou neospora langzaam uitdoven'

Nog geen afname van neospora

Na een nieuwe ronde tankmelkonderzoek is de neosporabalans op te maken. Tachtig procent van de Nederlandse bedrijven heeft één of meer besmette koeien. Vijftien procent van de deelnemers kreeg de uitslag ongunstig en heeft gemiddeld vijftien procent of meer besmette koeien op het bedrijf.

tekst **Florus Pellikaan**

De afgelopen week viel bij een grote groep melkveehouders in Nederland de uitslag van een eenmalige neosporatankmelktest op de deурmat. Aan de actie van de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) om de neosporasituatie van het eigen bedrijf in beeld te brengen, deden maar liefst ruim 4800 nieuwe melkveehouders mee.

Volgens Thomas Dijkstra, specialist rundergezondheid bij de GD, blijkt uit een eerste analyse dat vijftien procent van deze veehouders een ongunstige uitslag heeft ontvangen. 'Bij de uitslag ongunstig is gemiddeld vijftien procent of meer van de melkgevendende koeien in het koppel besmet met neospora. Maar,' zo voegt Dijkstra in één adem toe, 'dat betekent

niet dat op de andere 85 procent van de bedrijven geen neospora voorkomt. We zien al jarenlang dat het aantal bedrijven met één of meerdere met neospora besmette koeien op tachtig procent ligt. Tien procent van de Nederlandse koeien is ermee besmet', stelt Dijkstra. 'Met de uitslag gunstig en ongunstig willen we alleen een druppelende kraan van een lopende kraan onderscheiden.'

Risico op abortusstorm

Volgens Dijkstra is er voor een ondergrens van vijftien procent besmette koeien gekozen, omdat een nog lagere ondergrens voor afweerstoffen alleen maar meer ongunstige uitslagen zal geven. 'Dan werkt de grove zeef niet meer.

Daarnaast is de hoeveelheid afweerstoffen in de melk afhankelijk van welke koeien aan de melk zijn en hoe hoog de productie is. Ook varieert de uitscheiding van afweerstoffen bij een besmette koe.'

Een neosporabesmetting kan volgens Dijkstra vaak vrij anoniem schuilen in een veestapel. 'Een koe die besmet is met neospora, heeft een twee tot drie keer grotere kans om te verwerpen. Als bijvoorbeeld in een veestapel volgens het Nederlands gemiddelde tien procent van de koeien besmet is met neospora, dan verwerpt per jaar één koe als gevolg van neospora', rekt Dijkstra voor.

Hij tempert echter direct al te veel optimisme over het ziekteverloop van neospora. 'De situatie van één verwerper per jaar is de gunstigste, maar een abortusstorm met tien of twintig verwerpingen in een maand tijd komen we ook tegen', vertelt Dijkstra. Op dat moment is er meestal sprake van een nieuwe besmetting door een hond of van een extreme weerstandsdaling in het koppel door bijvoorbeeld rantsoenveranderingen of weersinvloeden. De neosporakoeien hebben dan ineens een veel grotere kans op verwerpen. 'Bij twee tot drie procent van de bedrijven met neosporaverwerpers is er sprake van een echte abortusstorm. De impact daarvan op een bedrijf is zo groot dat alle melkveebedrijven met neospora aan de slag moeten', stelt Dijkstra. 'Bovendien is neospora, op het laatste jaar na, altijd de grootste veroorzaker van abortus geweest.'

Hond als eindgastheer

Bij de introductie van het tankmelkonderzoek in 2004 scoorde ongeveer 20 procent van de deelnemers een ongunstige tankmelkuitslag, nu is dat dus vijf-

Hans Van Loo: 'In Vlaanderen de nummer 1-oorzaak van verwerpen'

Niet alleen in Nederland, maar ook in België komt neospora veelvuldig voor en daarom is de aandoening opgenomen in het verplichte abortusprotocol. 'Veehouders zijn verplicht verwerpers te melden en te laten onderzoeken', vertelt Hans Van Loo, projectdierenarts voor het abortusprotocol bij Dierengezondheidszorg Vlaanderen (DGZ). 'In het verleden was dat alleen voor brucellose, maar omdat dit minder voorkomt is het onderzoek, dat volledig gefinancierd wordt door het Federaal Agentschap voor de Voedselveiligheid, uitgebreid.' Ook neospora, Q-koorts, leptospirose, ibr, bvd en blauw-

tong maken nu onderdeel uit van het onderzoek.

'Afgelopen jaar hebben we ruim 4400 runderverwerpingen onderzocht. In zeventig procent van de gevallen was ook de verworpen vrucht ingestuurd', vertelt Van Loo. Van de via bloed onderzochte moeders van de verworpen vruchten had 22 procent van de melkkoeien afweerstoffen tegen neospora. Veertien procent van alle melkveefoetussen vertoonde de voor neospora typische weefschade. 'Hiermee is neospora in Vlaanderen de nummer 1-oorzaak van verwerpen', stelt Van Loo.

Van Loo maakt zich sterk voor het op de juiste waarde schatten van neospora. 'Op veel bedrijven is er prima mee te werken door de fokkerijstrategie erop aan te passen. Bovendien is neospora niet besmettelijk van koe op koe. Maar aan de andere kant is het een tikkende tijdbom, want is er even een flinke weerstanddaling, dan kunnen er opeens veel koeien verwerpen. Het komt er dus op aan neospora te volgen en elke verwerping te analyseren. De rol van de hond mag zeker niet worden overdreven, want de belangrijkste overdracht is van moeder op kalf tijdens de dracht.'

De belangrijkste verspreidingsroute van neospora is van moeder op dochter, gevolgd door de overdracht via de boerderijhond

nieuwe besmettingen. Ook in de kuil kan neospora overleven.

Drie verspreidingsroutes

'Wat we zien is dat er op een bedrijf met honderd koeien, naast de overdracht van moeder op dochter, gemiddeld per jaar 1,4 nieuwe gevallen bijkomen waar de hond een rol in speelt', vertelt Dijkstra. 'Daarom is goed hondenmanagement een belangrijk wapen om nieuwe besmettingen te voorkomen. Pak je als veehouder neospora aan, dan is het belangrijk om de verspreidingsroutes te weten. Die van moederkoe op dochter is de belangrijkste. Spoor daarvoor besmette families op en houd er rekening mee in het fokkerijbeleid. Na de overdracht van moeder op dochter is de eigen boerderijhond verantwoordelijk voor verspreiding en als allerlaatste de burgerhond. In de praktijk blijken mensen weleens precies andersom te denken.'

Volgens Couzijn Bos, hoofd verkoop divisie herkauwers bij de GD, zijn er inmiddels 3600 bedrijven die via het tankmelkabonnement neospora consequent bestrijden. 'Daarbij wordt drie keer per jaar de tankmelk automatisch onderzocht en is bloedonderzoek van verwerpers op neospora gratis. Het is dus een vinger aan de pols en tegelijkertijd een opsporingsmethode van met neospora besmette koefamilies.' Is er sprake van een heftige neosporabesmetting of zelfs van een abortusstorm, dan is het beter om met de dierenarts te overleggen. |

tien procent. 'En de laatste jaren ligt neospora als veroorzaker bij verworpen vruchten constant rond de vijftien procent. Alleen afgelopen jaar was het ineens enkele procenten lager, maar daarvoor is geen verklaring', vertelt Dijkstra. Ondanks wat verschuivingen wil Dijkstra niet concluderen dat neospora afneemt. 'Door de jaren heen zien we wat golfbewegingen, maar de besmettingsgraad van de Nederlandse veestapel blijft over de langere termijn bekeken helaas nog steeds constant.'

De belangrijkste route van neosporabesmetting is volgens Dijkstra die van moeder op dochter. Tachtig procent van de nieuwe neosporagevallen raakt via

deze verticale route besmet. 'Wanneer een dier de besmetting vóór de geboorte oploopt, is de kans tachtig procent dat ze die doorgeeft aan een nakomeling. Loopt een dier de besmetting na haar geboorte op, dan is de kans op doorgeven zestig procent', aldus Dijkstra.

'Zonder tussenkomst van de hond zou neospora dus langzaam uitdoven.' Dijkstra verwijst hiermee naar de enige in Nederland en Vlaanderen voorkomende eindgastheer van neospora: de hond. Wanneer deze viervoeter vruchtwater, een nageboorte of vers vlees eet, kan hij besmet raken met neospora. Komt hondenpoep in het voer of in drinkwater van koeien terecht, dan is er een kans op